

CONFIDENTIALITY, TELLING SECRETS & INFORMING

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to God" to be published in the future.

1) משליכת:

ריבך ריב את-רעך וסוד אחר אל-תגלו :

2) משליכי:

גוללה-סוד הולך רכילה ולפיתה שפטיו לא תתערב :

3) פירוש אבון עזרא על ויקרא יט:

... והטעם המלשין כי הרוכל מעתק יקנה מזוה וימכוו לויה והרכיל גלה לויה מה ששמע מזוה

4) ויקרא יט:

לא-תלך רכילה בעמיך לא תעמוד על-דם רעך אני ד' :

5) ספר מצות גדולות, לא תעשה

שלא לרגל בחברו שנאצර לא תלך רכילה בעמיך .. איזהו רכילה המגלה לחברו דברים שדיבר ממנו אדם בסתר ...

6) סנהדרין כט.

ומניין לכשיצא לא יאמר אני מזוכה וחברيري מחייבים אבל מה עשה לחבריני רבו עלי על זה נאמר (לא תלך רכילה בעמך ואומרו) הולך רכילה מגלה סוד :

7) רמב"ם, הלכות סנהדרין כב:

אסור לאחד מן הדיננים כשיצא מבית דין לומר אני המזוכה או המחייב לחברינו חולקין עלי אבל מה עשה שהם רבו עלי ואם אמר כן הרי הוא בכלל הולך רכילה מגלה סוד

8) אבות ב:

... ואל תאמר דבר שאינו אפשר לשם שסומו להשמע....

9) ערכין טז.

אמר הרבה בר רב הונא כל מילתא דמיתא אמרה באפי תلتא לית בה משום לשנאה בישא Mai Tema חברך חברא אית לה וחברה דחברך חברא אית ליה

10) יומא ז:

מנין לאומר דבר לחברו שהוא בבב יאמר עד שיאמר לו לך אמר שנאמר וידבר ה' אליו מהל מועד לאמר

11) ויקרא א:א-ב

ויקרא אל-משה וידבר ד' אליו מהל מועד **לאמור: דבר אל-פני ישראל ואמרת אליהם אַתָּם כִּי-יִקְרֵב מִקְרֶב לִד'** מון-הבקמה מון-הבקר ומון-הצאן תקריבו את-קרובנים :

12) פירוש אור החיים על שמות כה: א-ב

דבר אל בני ישראל - צריך לדעת למה לא הספיק, بما שקדם לו מר, כאמור, והדבר מובן של בני ישראל יאמר, או לא היה צריך לומר, אמר, ויספיק באמורו דבר אל בני ישראל, ונראה לומר על דרך מה שאמרו ז"ל (יומא ד:): מני שמדובר דבר לחברו שהוא בבל תאמר שנאמר "וידבר ה' אל משה לאמר", ועל פי הדברים האלה, יצטרך לומר דבר אל בני ישראל, שאם לא כן חשוב משה, כי לא בא אלא תחת רשות, שאין זה בבל תאמר, חובה מנין, תלמוד לומר דבר גוי, ולדרך זה תמצא מרגוע לנפשך, בכל התורה כולה, שאמר הכתוב לאמר, וחזר לומר דבר, כי בכלל מצוה צריך לומר לו, כאמור, ודבר, ובאות מהנה, לא יהיה נשמע, שחובה עליו הם הדברים, לאומרים להם, אלא רשות,...

13) שמות כה: א-ב

וזכר ד' אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו ותקחו את-תרומתי:

14) פירוש רש"י על יומא ד:

אל יאמר כי - תלמוד לומר לא אמר הדברים אלא אם כן נותן לו רשות:

15) סנהדרין לא.

זה הוא תלמיד דנפק עלייה קלא דגלי מילתא דאיתמר בי מדרשה בתר עשרין ותרתין שניין אפקיה רבAMI מביא מדרשה אמר דין גלי רזיא

16) רmb"ם, הלכות סנהדרין כב:

...ומעשה בתלמיד אחד שהוציא דברים שנאמרו בבית המדרש לאחר שתים ועשרים שנה והוציאוו בית דין מבית המדרש והכריזו עליו זה מגלה סוד הוא

17) שער תשובת ג'רכ'ה

וחייב האדם להסתיר הסוד אשר גלה אליו חברו דרך סתר אף על פי שאין בגלוי הסוד ההוא עניין רכילות, כי יש בגלוי הסוד נזק לבניו וסבה להפר מחשבתו, כמו שנאמר (משלי טו, כב): "הפר מחשבות בין סוד", והשנית - כי מגלה הסוד אך יצא מדרך החנויות והנה הוא מעביר על דעת בעל הסוד, ואמר שלמה לעלי השлом (שם כ, יט): "גלה סוד הוילך רכילי", רצונו לומר: אם תראה איש שאינו מושל ברוחו לשומר לשונו מגלי הסוד, אף על פי שאין במחשוף הסוד ההוא עניין רכילות בין אדם לחברו, תביאו המדה הזאת להולך רכיל שהוא מאربع כתות הרעות, אחריו אשר אין שפטיו ברשותו לשمرן. עוד אמר (שם יא, יג): "וילך רכיל מגלה סוד", רצונו לומר: אל תפkid סודך למי שהולך רכיל, כי אחרי אשר איןנו שומר שפטיו מן הרכילות אל תבטח עליו בהסתיר סודך, אף על פי שמסורת דבריך בידו דרך סוד וستر, והזהרנו מן התורה שלא לקבל לשון הרע, שנאמר (שמות כג, א): "לא תשא שמע שוא", ונאמר (משלי כט, יב): "מושל מקשיב על דבר שקר כל משורתיו רשעים", ופירשו חכמינו זכرونם לברכה (מדרש תהילים נד): כאשר המושל מקבל לשון הרע ודבורי רכילות יעשו משורתיו רשעים והולכי רכיל למצוא חן בעיניהם. והנה לאלה שלוש החקקים אשר זכרנו כונו בזכרם רבותינו ז"ל (סוטה מב, א): כת מספרי לשון הרע.

18) ויקרא הא: ספר החינוך, מצוה קכב

נפש כי תחטא ושמיעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו:
...בכל עניין חובה علينا להגיד העדות לפני בית דין ...

19) רmb"ם, הלכות עדות א:

העד מצווה להעיד בבית דין בכל עדות שיודיע בין עדות שיחייב בה את חברו בין עדות שיזיכחו בו והוא שיתבענו להיעיד בדיוני ממונעות שנאמר והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו

20) רmb"ם, הלכות שבועות ה: טו

כיצד כגוון שנבע שלא יעשה סוכה ושלא ילبس תפילין ושלא יתן צדקה וכן הנבע לחברו שלא夷יד לך עדות זוiani יודעה או שלא夷יד לך אם אדע לך עדות הרי זה לוקה משום שבועת שוא מפני שהוא מצווה להיעיד וכו האומר לחברו שבואה שלא עד לך עדות הרי זו שבועת שוא שאין בידו שלא ידע לו עדות וכן כל כיווץ זה:

21) רמ"א על שולחן ערוך, יורה דעתה רכח: לא
ואפfilו נשבע על איזה דבר שלא לגלותו ואחר כך נתנו עליו חרם חיבת להגיד, ולא יכול שום אדם לומר לא שמעתי
החרם ...

22) פסחים קיג:
שלשה הקדוש ברוך הוא שונאו המדבר אחד בפה ואחד בלב והיודע עדות בחבירו ואין מועד לו ...

23) שולחן ערוך, חושן משפט תכו: א
הרואה את חבריו טובע בהם או ליסטים בגין עליו או חיה רעה באה עליו, יוכל להציגו הואה בעצמו או שיישכור
אחרים להציגו ולא הצליל, או ששמע עכו"ם או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנים לו פח ולא גילה אוזן חבריו
והודיעו, או שידע בעכו"ם או באנס שהוא בא על חבריו ויכול לפיסו בגל חבריו ולהסביר מה שבלבו ולא פייסו
וכיווץ בדברים אלו, עבר על לא תעמד על דם רעך.

24) ויקרא יט: טז
לא תלך רכבל בעמיך לא תעמד על דם רעך אני ד' :

25) ספר חוץ חיים, הלכות לשון הרע ד: יא
ודע עוד עקר גדול בעניינים אלו, אם אחד רואה להנכיס את חברו בעניינו, כגון, לשכו למלאתו או להשתתף עמו
או לעשותות שודך עמו וכל מהאי גונא (כל ביציא בזה), אפילו לא שמע עליו עד עתה שום רעה, אפילו וכי (פרוש, אף
על פי כן) מטר לדרש ולחקיר אצל אנשים על מהותו ועניינו, אף זיכול להיות, שיטרפו לו גנותו, אפילו וכי מטר, פיו^ם
דכינתו לטובת עצמו בלבד, כדי שלא יטרוף אחר כבאו לידי הזיק ולידי (מד) מzech ומריבה וחילול ה', חס ושלום.
אך נראה לי, שאrik שידייע לממי ששולאל מאתו עליו, שראה לעשות שודך עמו או כל ענייני השחתפות ובכ"ל, ובזה
לא יהיה עליו שום חשש אסור לא מפני שאלו, שהוא אין מתחנו רק לטובת עצמו מאשר בארכנו, אך זהה
שלא יאמין את תשובה בהחלה מפני קבלת לשונו הרע רק ורק חיש בעלמא לשמר את עצמו), גם אין לו שום
אסור מפני תשובה חברו דגימה דעבר בה על "לפמי עור לא תען מכשול", כי אף אם יספר עליו חברו את עצם גנותו,
אינו עושה בזה אסור גם כן, כיון שגם הוא אינו מתכוון בתשובה לספר גנותו של חברו, רק הוא אומר האמת
בקדי להטיב עם זה השואל מאות עצה בעניין זה, כאשר בארכנו במוקם אחר, דזה מטר מן הדין, אך מאי זהה שלא
לנוגם את הדבר, יותר מכך שהוא יודע את ברור הדבר, ועוד איזה פרטיהם המיצרכים לזה, עיוו לקמו בקהל ט' בהלכות
רכילות מעניין זה.

26) ספר חוץ חיים, הלכות רכילות ט, באר מים חיים ס"ק א
וניל דמחויב מן הדין להגיד לו. וראה ממה דgrossין בסנהדרין (עי"ג ע"א) מניין לרואה את חבריו טובע בנחר וכוי או
לסיטין בגין עליו, תלמוד לומר "לא תעמדו על דם רעך", ורבא דין זה בח"מ בסימן תכ"ו שצריך לילך ולגלות אוזן
בזה עי"ש. ואין לדחות דהتم דזוקא שלסיטין רוצין להרגו, ولكن כדי להציג את הנפש צרייך לילך ולהרגיל עליהם כדי
שים שמר את עצמו ...

27) ספר חוץ חיים, הלכות רכילות ט: ב, באר מים חיים ס"ק ח
אך צרייך לזה חמשה פרטיהם שאבאים בסמוך:
ואלו הן:

א) יזהר מאי, שלא יחליט תכף את העניין בדעתו לעניין רע, רק יתבונן היטב מתחלה, אם הוא בעצם רע:
ב) שלא יגדיל בספריו את העניין לרע יותר מפה שהוא:

ג) שיוכו רק לתועלת, דהיינו, לשלק החזקי מזה, ולא מצד שנאה על השפוגדו:
(ובזה הפרט היגי נכלל גם כן עוד עניין אחר, שפלבד הכוונה, שיוכו לתועלת, ולא מצד שנאה, יתבונן מתחלה, אם פבואה
מצה תועלת, לאפוקי (להוציא) מפה שמקומי בפה פעים, שאפלוי אם יאמר לו, לא ישמע לו, ויתשתתף עמו, ואחר כן
בשירגיוז חברו באיזה דבר, אומר לו, יפה אמר עלייך פלוני, שאין ראי להשתתף עמו, וכיוצא בזה, לאנשים שלא
שהוא מפירים, שיש להם מידה רעה זו דרכילות, לא יציר שום חתר, כי הוא מכך לאלת העורדים הלו בלא תשעה
גמורה דרכילות):

ד) אם (הוא יכול לסייע את התועלת הוא, מבלי שיצטרך לגלות לפניו עניינו לרע, אין בספר עליוי
הפרטים הנ"ל - ומפני שהקלקל יותר מצוי בעניינים אלו لكن אחוזם כאן בהדייא ובמעט תוספות. א) שיתברר אכן
מתחלתה כי דבר זה הוא בכלל חולין הגוף, לאפוקי אם הוא רק חלש בטבעו (בעניין שאמרו קצרי ומריעי רבנן) אין

בכל חול. ב) שלא יגדי את עניין המחלה יותר ממה שהוא. ג) שיכוין לתועלת המחוותן, ולא מצד שנאת החתן. ובזה הפרט נכלל עוד עניין אחד, שיתבעו מתחלה אם תבואה ותועלת מדיבורו, לאפוקי אם הוא משער שלא ישמע לו ווישתדך עמו. ודבר זה מצוי מאד בענייני השידוך כאשר כתבנו לעיל בכלל ט' בבמ"ח ס"ק ד':

(28) שו"ת צץ אליעזר, חלק יב, פא:ז

למננו מהאמור ששבועה שלא להעיד או שלא יגלה לחברו דבר שייצילנו מן ההפסד לא חלה משום דהו"ל נשבע לבטל מצוה וא"כ אותו הדבר ברופא שمبתייח לחולה או שנשבע על כך שלא להעיד לרעתו ושלא לגנות דבר שייציל את חברו מן ההפסד כשיצא לו מזוה רעה, בדומה למה ששאל עוד כבוי בדבריו פרטיהם למעבידיו וכדומה, הו"ל נשבע לבטל מצוה ולא חלה השבועה ומותר גם חייב להעיד.

(29) שו"ת אגרות משה, יורה דעתה, חלק ב, קג:ז

ובדבר אם רשיי המלמד לומר לתלמידיו שהם יודען מי עשה את דבר הגנאי יודיע לו, הוא דבר מכוער לעשותו כי זה יגורום שיקילו בלשון הרע... אבל הא שיקץ זה כשמתעורר מעצמו בספר להרב כדי שיוכחו, ולא כשהרב יגוזר על תלמידיו שישפרו לו אם יודעים דבר חגונה אף כשהتلמידים הם גדולי עולם ואצלינו לא שיקץ להחשיב בכלל שהוא לשם אף בגודלים וכ"ש שלא שיקץ זה בקטנים.